

นโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรม ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก*

TOURISM MANAGEMENT POLICY ON BUDDHISM IN THE EASTERN SPECIAL DEVELOPMENT ZONE

พัชรศศิ เรืองมณีญาติ, พงศ์นคร โภชากรณ์, เพ็ญหทัย พงษ์สุวรรณ

Phatsasi Ruaengmaneeya, Pongnakorn Pochakorn, Pienghatai Pongsuwan

กองบัญชาการกองทัพไทย

Royal Thai Armed Forces Headquarters

E-mail: bumbunsiya@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการเพื่อนำเสนอการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นนโยบายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้สะดวกรวดเร็วและปลอดภัย อีกทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดในพื้นที่ท่องเที่ยวยอดนิยมและยังเป็นการกระจายนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวรองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยมีการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวจากสนามบินอยู่ตะเภาไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ บนเว็บไซต์เพื่อให้ชาวต่างชาติวางแผนการท่องเที่ยวได้ รวมถึงแนะนำศาสนสถานหรือสถานที่ที่มีความสำคัญทางศาสนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประวัติความเป็นมาของศาสนสถานต่าง ๆ ขนบ ธรรมเนียม ประเพณีพื้นถิ่น รวมทั้งการสร้างความรู้เข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรม คือ หลักอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาทางสังคม เป็นธรรมที่ไม่ทำให้เสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว เป็นหลักธรรมสำหรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนา การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: นโยบายการจัดการท่องเที่ยว; พุทธธรรม; เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

*Received March 23, 2022; Revised June 7, 2022; Accepted June 9, 2022

Abstract

This paper is an academic paper presenting the sustainable tourism management policy on Buddhism in the eastern special development zone focusing on the policy of infrastructure development, facilities to support the expansion of the tourism industry and to facilitate tourists who come to travel conveniently, quickly and safely. It also solves the problem of traffic congestion in popular tourist areas and also distributes tourists to secondary tourist attractions in the eastern special development zone, by preparing a tourist guide from U-Tapao airport to various attractions in EEC on the website for foreigners to plan travel. It is being promoted the recommended tourist attractions in the EEC and doing Buddhist activities for tourists to gain knowledge of history of various religious places along with being able to apply doctrines and principles in daily life. The Buddhist principles related to the development of tourism management are the Aparihaniyadhamma 7 principles, which are appropriate principles for social development. It is fair and does not deteriorate, leading to unilateral prosperity. It is a principle for application in the development of the efficient tourism management.

Keywords: Tourism Management Policy; Buddhism; Eastern Special Development Zone

บทนำ

การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในแผนงานย่อยภายใต้แผนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการยกระดับการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นแต่ก็พบสภาพปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ 1. กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพ 2. โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์บางพื้นที่ยังไม่สะดวก 3. การขาดแคลนแรงงานและการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 4. ความปลอดภัยและความเชื่อมั่นจากนักท่องเที่ยว การหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษจะพบกับการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิมซ้ำกันซึ่งไม่มีการพัฒนาหรือการปรับเปลี่ยนแต่อย่างใด เมื่อมองรูปแบบการท่องเที่ยวแล้วในภาพรวมจะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อขายสินค้าเฉพาะอย่าง โดยไม่คำนึงถึงการนำเสนอคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของสินค้า เรื่องราวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนสถานรวมถึงสถานที่สำคัญทางศาสนาซึ่งจะเป็นเรื่องราวที่ดึงดูดสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมได้มากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่ตรง

กับความต้องการของนักท่องเที่ยวและเพื่อให้นักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวให้มากขึ้น นำรายได้ทางเศรษฐกิจมาสู่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จึงควรมีการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนนโยบายการท่องเที่ยวให้ทันสมัยและเหมาะสมกับโลกยุคปัจจุบัน

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้เขียนสนใจศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยบทความวิชาการนี้ได้นำเสนอนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้เห็นถึงแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรมด้วยการนำหลักอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักคำสอนในพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่เจ้าวัชชีผู้ปกครองแคว้นทั้งหลาย เป็นหลักการที่ทำให้ห้วงศักราชหรือสังคมไม่เผชิญหน้ากับความเสื่อม หากกลุ่มคนต่าง ๆ พากันประพฤติ และปฏิบัติร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพราะเป็นหลักการที่จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสมัคสมานสามัคคีปรองดองระหว่างกันและกัน (ปณฺธญา ลีลายุทธ, 2556) โดยนำหลักธรรมนี้เป็นหลักการทำงานในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor :EEC) รวมถึงศาสนสถานและสถานที่สำคัญทางศาสนาไปพร้อมกัน

การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรม

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติและเป็นศาสนาที่ชาวไทยเคารพนับถือมาเป็นเวลานาน วิถีชีวิตของคนไทยได้กลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน โดยได้แบ่งความสำคัญของพระพุทธศาสนา ดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

1. พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยนำหลักธรรมมาประพฤติ ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
2. พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศ กษัตริย์ทุกพระองค์ของไทยได้นำเอา หลักธรรมพระพุทธศาสนาไปใช้ในการปกครองประเทศ เช่น ทศพิธราชธรรม หรือใช้หลัก “ธรรมาธิปไตย” และหลักอปริหานิยธรรม เป็นหลักในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
3. พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนามุ่งเน้นให้เกิดความ รักความสามัคคีกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน
4. พระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทย ด้วยวิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับพระพุทธศาสนา จึงเป็นกรอบในการปฏิบัติตนตามหลักพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาต่าง ๆ
5. พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่ สังคมไทยส่วนใหญ่นับถือ และสืบทอดกันมาเป็นช้านาน ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญของวิถีชีวิตของคนไทย พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญในด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านศิลปกรรม

6. พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันอยู่อย่างแนบแน่นกับพระพุทธศาสนา ซึมแทรกผสมผสานอยู่ในแนวความคิด จิตใจและกิจกรรมแทบทุกก้าวของชีวิตโดย ตลอดเวลายาวนาน

7. พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การที่พระพุทธศาสนาอยู่กับคนไทยมาช้านาน จึงก่อให้เกิดการซึมซาบเอาหลักปฏิบัติของพระพุทธศาสนาให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ก่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่ไม่เหมือนกับชาติอื่นๆ ที่เป็นเอกลักษณ์เด่น ได้แก่ รักความเป็นอิสระ และความมีน้ำใจไมตรี

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรม (โสภณ สุขสำอาง, 2554) มีจุดมุ่งหมายในการก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน เผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงาม และยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา โดยส่งเสริมจิตใจให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ มาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานมากขึ้น เป็นการเดินทางที่ควบคู่กับการศึกษาการพัฒนาจิตใจของผู้เดินทาง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559) หรืออีกนิยามหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรม คือ การเดินทางท่องเที่ยวศาสนสถานที่มีความสำคัญทางศาสนาเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประวัติความเป็นมาของศาสนสถานต่างๆ และเรียนรู้หลักธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ของไทย ในพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC)

ประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และ ระยอง สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีผู้มาเยือนมากที่สุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 61.96 ของจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนทั้งหมดตรงลงมา คือ จังหวัดระยอง และ ฉะเชิงเทรา คิดเป็นร้อยละ 26.42 และ 11.96 ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561) เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจำนวนมากและมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว อาทิ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม และการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Attraction) อาทิ สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์การค้า สถานบันเทิง และการจัดงานกิจกรรมพิเศษ เช่น การจัดแข่งขันกีฬาทางน้ำ การจัดแสดงคอนเสิร์ต และการแสดงนิทรรศการระดับนานาชาติ เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดสิ่งจูงใจในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ยังได้พัฒนาและนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวแบบกลุ่มครอบครัว กลุ่มธุรกิจและการลงทุนระดับนานาชาติ โดยที่มีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวแนะนำในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) รวมทั้งสิ้นกว่า 155 แห่ง แบ่งเป็นจังหวัดชลบุรี 69 แห่ง จังหวัดระยอง 55 แห่ง และ จังหวัดฉะเชิงเทรา

มีแหล่งท่องเที่ยว 31 แห่ง เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการเดินทางมาท่องเที่ยวใน 3 จังหวัด เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2560 พบว่า ผู้มาเยี่ยมเยือนส่วนใหญ่มาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ (Leisure)

ความสำคัญและปัญหาของการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีสภาพปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวหลายประการ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561)

1. กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติชาวจีนที่บางส่วนมีการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวในระดับต่ำ จึงक्रमส่งเสริมและเจาะตลาดที่เป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพอย่างกลุ่มประเทศทางตะวันตกให้มากขึ้น

2. โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์บางพื้นที่ยังไม่สะดวก ไม่เชื่อมโยงถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือเชื่อมโยงแต่มีปัญหามาตรฐานในการเดินทางเชื่อมโยงระหว่าง 3 จังหวัดและการเดินทางจากตัวเมืองสู่เมืองท่องเที่ยวรอง และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ รวมทั้งปัญหาการจราจรติดขัดในพื้นที่ท่องเที่ยวยอดนิยม

3. การขาดแคลนแรงงานและการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งบุคลากรด้านการท่องเที่ยวยังขาดมาตรฐานและทักษะโดยเฉพาะภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาเพื่อนบ้าน จีน เกาหลี รัสเซีย และสวีเดน เป็นต้น

4. ความปลอดภัยและความเชื่อมั่นจากนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่นและมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในบางพื้นที่ สืบเนื่องจากยังมีปัญหาด้านสังคมและการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวอยู่บ้าง เช่น คุณภาพและมาตรฐานของโรงแรมและที่พักไม่เหมาะสมกับระดับราคา การเอาเปรียบด้านราคาสินค้าและบริการด้านท่องเที่ยว เป็นต้น

หลักการบริหารนิยธรรม 7

อธิธานิยธรรม แปลว่า ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หมายถึง ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อมเกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวมนำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะฝ่ายเดียว สรุปก็คือ เป็นหลักธรรมที่สอนให้เรารู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชน องค์กรหรือสถาบันให้เข้มแข็งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนกับผู้บริหารบ้านเมือง หลักธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาทางสังคม คือ อธิธานิยธรรมหรือวัชชีอธิธานิยธรรม ได้แก่ ธรรมไม่ทำให้เสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวมี 7 ประการ (ที.ม. (ไทย).10/70/90) สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ดังนี้

1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
 2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงกระทำหรือพร้อมเพรียงกันปกป้องบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย
 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมันตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม
 4. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง
 5. บรรดาकुสตรีกุลกุมารทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุดคร่าขึ้นใจ
 6. เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป
 7. จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แคว้นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก
- การปกครองทุกระดับหากมีคุณธรรม 7 ข้อ ที่ชื่อว่า อปรีหานิยธรรมแล้วก็จะมีแต่ความเจริญมีความสามัคคีเป็นปึกแผ่นแน่นหนาศัตรูไม่สามารถทำลายได้ถ้าเราจะส่งเสริมให้ระบอบประชาธิปไตยมันคงเกิดเป็นคุณประโยชน์ใหญ่หลวงต่อชาติบ้านเมืองควรพร้อมเพรียงกันยึดแนวหลักอปรีหานิยธรรม 7 ประการหากสามารถปฏิบัติได้โดยพร้อมเพรียงกันแล้วการเมืองจะกลายเป็นการเมืองบริสุทธิ์แก้ปัญหาของชาติได้สำเร็จเป็นแบบอย่างการเมืองดีเด่นที่โลกจะชื่นชมยินดีมาก

นโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกด้วยหลักอปรีหานิยธรรม 7

การจะจัดทำนโยบายเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้สะดวกรวดเร็วและปลอดภัย จำเป็นต้องมีการจัดทำนโยบายการบริหารพื้นที่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้บรรลุเป้าหมายประโยชน์สูงสุดทั้งในพื้นที่เองและต่อภาพรวมของประเทศ ความจำเป็นในการกำหนดนโยบายที่ดี และกระบวนการจัดการนโยบายต้องมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมากที่สุด เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ และประชาชนอย่างเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และยึดถือคุณธรรมในการดำเนินการ เปิดกว้างให้ตอบรับและตอบสนองต่อความคิดและข้อเสนอแนะต่างๆ ได้อย่างไม่มีข้อจำกัด การนำหลักอปรีหานิยธรรม 7 มาเป็นแนวกำหนดนโยบายให้สอดคล้อง

แนวทางการพัฒนาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่มีความเหมาะสม สมควรนำเสนอเป็นหลักการหนึ่งในการใช้กำหนดนโยบายภาครัฐที่มีผลต่อภาคประชาสังคม ดังนี้

1. การประชุมหาข้อสรุปร่วมกันระหว่างภาคราชการ เอกชนและประชาสังคมในการสนับสนุนการลงทุนพัฒนาคมนาคมและโลจิสติกส์ภายใต้แผนงานพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกควบคู่กันทั้งในแนวทางการสนับสนุนการโลจิสติกส์เชิงอุตสาหกรรมควบคู่กับการรองรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น ระบบขนส่งจากสนามบินสู่ท่าอากาศยานหลักและจัดทำแผนพิจารณาการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวเพื่อแก้ปัญหาการขนส่งมวลชนสาธารณะภายในจังหวัดและเชื่อมโยงระหว่าง 3 จังหวัด การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ และสร้างเรื่องราวประวัติศาสตร์โดยร่วมกับปราชญ์ชุมชน หรือผู้อาวุโสในพื้นที่เพื่อสร้างการดึงดูดและจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีเพิ่มมากขึ้น โดย ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกคนในสังคม

2. สร้างความพร้อมเพรียงในการกระทำกิจกรรมที่ควรทำ เช่น ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจัดทำเส้นทาง คู่มือ เว็บไซต์บอกเล่าเรื่องราวการท่องเที่ยวที่สอดคล้องเป็นเรื่องราวและเชื่อมต่อกันได้ จากแหล่งหนึ่งไปอีกแหล่งหนึ่ง โดยผนวกสิ่งที่น่าสนใจระหว่างการเดินทางไปแต่ละพื้นที่ด้วย เช่น ร้านอาหาร ร้านของที่ระลึก ร้านกาแฟ โดยในแต่ละพื้นที่ระหว่างการเดินทางต้องมีการนำอัตลักษณ์ของชุมชนออกมาเพื่อสร้างความหลากหลายรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น การร่วมกันสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ (Man-made Attractions) เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและวิถีชีวิตชุมชน การปรับปรุงระบบเสียงบรรยายให้มีหลากหลายภาษามากขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยกิจกรรมทั้งหมดต้องเกิดจากการประสานความร่วมมือกันทำอย่างพร้อมเพรียง ไม่แข่งขัน แย่งแย่ง หรือก่อการทะเลาะจนนำไปสู่การแตกความสามัคคีระหว่างชุมชน

3. การออกกฎระเบียบในการดำเนินธุรกิจให้เป็นไปอย่างถูกต้องและชอบธรรม แทนการปฏิบัติที่ปล่อยอิสระให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจกันตามกลยุทธของตนเอง โดยที่สุดแล้วจะก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และยากต่อการควบคุมมาตรฐาน โดยใช้มาตรการต่างๆ เช่น สนับสนุน ให้เกิด Online Travel Agency: OTA ที่เป็นเป็นสัญชาติไทย ดังนี้

รูปแบบที่ 1 สนับสนุนให้เอกชนพัฒนาระบบ Online Travel Agency ที่ให้หน่วยงานการท่องเที่ยวของประเทศไทย เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นที่เลี้ยงในการพัฒนาระบบหรือสนับสนุนการลงทุนแก่ภาคเอกชน ซึ่งรายได้และผลกำไรเป็นของเอกชน

รูปแบบที่ 2 เป็นการลงทุนร่วมระหว่างรัฐและเอกชนโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและธุรกิจตัวแทนจำหน่ายของไทย พัฒนาระบบร่วมกันไม่ว่าจะเป็นการประกอบการนำเที่ยว ที่พัก การเดินทาง ซึ่งรายได้และผลกำไรเป็นผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้ลงทุน

รูปแบบที่ 3 มอบหมายให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพัฒนา Web Application ในรูปแบบ Platform และเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาทำการซื้อขายผ่าน Platform ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพัฒนาขึ้นทั้งนี้ ทั้งนี้รายได้และผลกำไรเข้าสู่รัฐ สามารถต่อยอดและขยายผลในวงกว้างครอบคลุมทั่วประเทศ

4.การให้เคารพและเชื่อฟังผู้นำที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบนั้นโดยผู้ปฏิบัติงานมีหน้าที่ในการสนับสนุนผู้นำในการกำหนดกลยุทธ์ กำหนดวิสัยทัศน์และลำดับความสำคัญของสิ่งต่างๆ ซึ่งเมื่อแผนงาน แนวทางปฏิบัติต่างๆได้กำหนดมาแล้ว ย่อมเป็นหน้าที่ของทุกคนในหน่วยงานที่จะต้องร่วมกับผู้นำองค์กรในการขับเคลื่อนการทำงานให้เป็นไปอย่างราบรื่น รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เพื่อจัดการขาดความไว้วางใจ และไม่เชื่อฟังผู้นำ ซึ่งที่สุดแล้วมักจะนำไปสู่การต่อต้านหรือขัดขวางการปฏิบัติงาน จนเกิดปัญหาความล่าช้าและไม่ทันต่อการพัฒนาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ทันต่อการขยายตัวของ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

5.การเคารพสิทธิมนุษยชน ที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) (การปฏิบัติตามกรอบการคุ้มครอง เคารพ เยียวยา (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights : Implementing the Protect, Respect, Remedy Framework (UNGPs), 2554) ซึ่งประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ได้ให้การรับรองเอกสารหลักการแห่งสหประชาชาติด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชน : การปฏิบัติตามกรอบการคุ้มครอง เคารพ เยียวยา (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights : Implementing the Protect, Respect, Remedy Framework (UNGPs) ซึ่งมีเสาหลัก 3 ประการเป็นพื้นฐานสำคัญ ได้แก่

(1) ให้อำนาจหน้าที่ในการ “คุ้มครอง” ประชาชน (State Duty to Protect) จากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กระทำโดยบุคคลรวมทั้งองค์กรภาคธุรกิจจากการมีนโยบายควบคุมที่เหมาะสม

(2) ให้ภาคธุรกิจ “เคารพ” ในหลักสิทธิมนุษยชน (Corporate Responsibility to Respect) ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจระดับใดก็ตาม ต้องคำนึงถึงผลกระทบในทางลบที่จะตามมาในการดำเนินกิจการ และควรที่จะใช้ความระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิของผู้อื่น

(3) การเข้าถึง “การเยียวยา” (Access to Effective Remedy) ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนต้องเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเยียวยาในทางศาลหรือไม่ใช่ในทางศาลก็ตาม

จากหลักการที่กำหนดไว้เป็นสากลดังนี้ การกำหนดนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จึงต้องคำนึงถึงหลักสากลและกำหนดแนวทางปฏิบัติย่อยให้สอดคล้องและตอบสนองต่อหลักการดังกล่าวให้มากที่สุด เนื่องจากในเขตพัฒนาพิเศษภาค

ตะวันออกนั้นประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาติที่มาทำงานในพื้นที่ การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปตามหลักการสากลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

6. การให้ความเคารพสถานที่ ซึ่งประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ ให้ตระหนักถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ วัฒนธรรม จารีต ประเพณีและความเชื่อของประชาชนแต่ละสถานที่โดยเคร่งครัด ซึ่งหมายรวมถึงการแนะนำรูปแบบการใช้ชีวิต การแต่งกายและวัฒนธรรมทั้งการขึ้นและการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวในการเข้าเยี่ยมชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์หรือสถานที่ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของคนไทย ซึ่งเป็นการเผยแพร่“อำนาจละมุน”หรือ ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ของไทย ในการขยายอิทธิพล การเปลี่ยนแปลงความคิด การทำให้ผู้คนมีส่วนร่วม หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อื่น ให้คนทั่วโลกได้รู้จักและซึมซับความเป็นไทย เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเพิ่มมูลค่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือ Creative Economy ที่มาจากองค์ความรู้ต่างๆ ทรัพย์สินทางปัญญา และการวิจัย ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคมอย่างได้ผล

7. การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้มาเยือน สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ (Customer Focus) ให้บริการด้วยจิตสาธารณะและจิตใจดี หรือจิตใจแห่งการต้อนรับขับสู้ การมีอัธยาศัยที่ดี หรือการบริการผู้อื่นด้วยความจริงใจ ให้ความเป็นมิตรหรือความมีน้ำใจในการต้อนรับแขกหรือคนแปลกหน้าด้วยความยินดี ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่จำเป็นส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกด้วยการเสริมสร้างภาพลักษณ์คุณภาพและความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจสูงสุด

สรุป

จากการนำเสนอแนะนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธธรรมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ด้วยหลักการบริหารนิยธรรม 7 พบว่าการกำหนดนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติต่างๆที่อ้างอิงแนวทางปฏิบัติกับหลักการบริหารนิยธรรม 7 นั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างทันสมัยและคาดการณ์ความสำเร็จหรือข้อขัดข้องที่อาจจะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า นอกจากนี้จะทำให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติตามนโยบายที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งหากนำหลักการบริหารนิยธรรม 7 ไปเสริมการปฏิบัติงานตามนโยบายภาครัฐแล้ว ย่อมจะทำให้การปฏิบัติงานมีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากขึ้น เกิดการยอมรับแนวทางการทำงานระหว่างผู้นำและผู้ปฏิบัติ เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ตลอดจนเกิดพลังแฝงในการสร้างคุณค่าใหม่ในเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทย ในแนวทางการสร้าง อำนาจละมุน (Soft Power) ให้ประจักษ์แก่สายตา

ประชาคมโลก ซึ่งแนวคิดการนำเสนอนโยบายการ ด้วยหลักอุปทานิยธรรม 7 นี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานเรื่องอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้เช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2559). *ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ปณัฏฐา ลีลายุทธ. (2556). *การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 34), กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โสภณ สุขสำอางค์. (2554). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม กรณีศึกษา: ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ตำบลลัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. *แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก*. สืบค้น 25 มีนาคม 2565, จาก <https://eeco.or.th/web-upload/filecenter/untitled%20folder/EEC010.pdf>